Léčiva k prevenci a léčení onemocnění tvrdých zubních tkání. Léčiva k terapii onemocnění dutiny ústní a parodontu. Léčiva používaná u poruch salivace.

Léčiva používaná ke zvyšování odolnosti skloviny a zuboviny
- poškození: úraz, zubní kaz a demineralizace
- ***Ca, P, Mg, vit. D, C a A*** – při nedostatku hypomineralizace skloviny (endokrinní a infekční onemocnění, poruchy výživy apod.)
- ***Fluoridy***
  - **MÚ:** OH^- hydroxyapatitu jsou zaměňovány za $F^- \rightarrow$ hydroxyfluoroapatit
  - protektivní účinek (hydroxyfluoroapatit je odolnější proti účinku kyseliny)
  - fluoridace pitné vody (u nás se již neprovádí), **soli**, mléka (USA, Španělsko, Velká Británie; u nás se neprovádí)
  - přípravky s obsahem fluoridů perorálně, fluoridované zubní pasty, gely, laky, ústní vody
  - sloučeniny fluoru:
    - **NaF** – zubní pasty, ústní vody, perorální tablety; vysoké dávky toxické!
    - **monofluorfosfát** – zubní pasty, ústní vody
    - **aminfluorid** – zubní pasty, gely, ústní vody
    - **SnF_2** – Sn^{2+} mají antimikrobiální účinek, zubní pasty, ústní vody
  - gely a laky s vyšším obsahem F^- aplikuje stomatolog, dentální hygienist(k)a

Léčiva používaná k desenzibilizaci zuboviny
- bolestivý podnět po mechanickém, chemickém nebo tepelném podráždění
- příčiny: obnažené zubní krčky, zubní kaz, obroušená místa na sklovině, dráždění dentinových kanálků
- terapie: koagulace organického materiálu v dentinových kanálcích, uzavření jejich vstupů impregnací
  - roztok **$ZnCl_2$**, ethanolový roztok tanninu
  - přípravky s obsahem fluoridů – remineralizace skloviny

Léčiva používaná k ochraně kazem ohrožené zubní dřeně
- při rozsáhlém poškození zubním kazem
- **$Ca(OH)_2$** – alkalizuje prostor, působí antimikrobiálně a dentinoplasticky (aktivuje se tvorba terciárního dentinu a jeho remineralizace)

Léčiva používaná k ošetření zanícené zubní dřeně
- průnik infekčního agens do dřeně
- pokud není možné vitální ošetření, přistupuje se k amputaci a exstirpaci dřeně (v lokální anestezii)
- chemická devitalizace dřeně – přípravky s obsahem **formaldehydu**, lokálního anestetika, příp. silice z hřebíčkovce (obsahuje eugenol)

Léčiva používaná k ošetřování kontaminovaných zubních kanálků
- baktericidní látky, leptavé (rozpouštějí nekrotickou tkáň), koagulující bílkoviny
- detaily viz podklady ke kapitole „Dezinficiencia a antiseptika“
- **kyslík a ozón, peroxid vodíku**
- **chloramin, chlornan sodný**
- **fenol, eugenol**
- **peroctová kyselina**
- **$Ca(OH)_2$**

Látky používané k výplni kořenových kanálků
- mechanická výplň + antiseptické působení
- **$Ca(OH)_2$**

- gutaperčové čepy s tzv. sealery (utěsňovači, pečetidly) **–** směs **ZnO** s **eugenolem, $Ca(OH)_2$** se **salicylátem, epoxidové pryskřice, sklopolyalkenoát**

Léčiva používaná k terapii onemocnění sliznice dutiny ústní a parodontu

- antiflogistika, adstrigencia, lokální anestetika, antibiotika, antivirotika, antimykotika, imunomodulancia
- lékové formy: roztoky k výplachům úst, k potírání, ke sprejování, masti, adhezivní pasty, gely, vaginální tablety (časté u antimykotik, ulpívají na sliznici, mohou se použít i na sliznici úst)
- pomocné látky tvořící gely – karboxymethylcelulóza, polyakrylát, bílkovin zbavená extrakt krevní plazmy s nízkomolekulárními peptidy, aminokyselinami a nukleovými kyselinami – tvoří dlouhodobý povlak na sliznici

Chronická gingivitida

- adstringencia, antiflogistika, antiseptika
- **chlorhexidin, benzydamin** a další antiseptika – spreje, pastilky, roztoky k výplachům
- **octan a vínan hlinitý**
- vodný nebo glycerolový roztok **tannin**u
- **fytofarmaka** – mochna nátržník, heřmánek, šalvěj (viz podklady k semináři „Fytofarmakologie ve stomatologii“)

Parodontitida

- antiseptika – **chlorhexidin** a další
- akutní infekce – **metronidazol, spiramycin, amoxicilin s kys. klavulanovou**

Gingivitis ulcerosa

- **peroxid vodíku** – konc. 30 % k ošetření v ordinaci lékaře, konc. 6 % k domácímu ošetření
- **hexetidin** 0,1% ethanolový roztok
- **chlorhexidin** 0,1-0,2% roztok – při dlouhodobém používání vyšší koncentrace mohou vznikat poruchy chuti, zabarvení jazyka a skloviny dohněda, olupování epitelií
- **jodofory** – KI: při alergii na jód, při thyreopatiích, v graviditě a při kojení
- **metronidazol, ornidazol** – systémová terapie k podpoře lokálních léčiv
- **klindamycin, tetracyklin, makrolidy** – při těžším průběhu

Recidivující afty (stomatitis aphtosa recidivans)

- aftózní zánět sliznice dutiny ústní
- **chlorhexidin, hexetidin, benzydamin**
- **cholin-salicylát** – antiflogistikum, analgetikum, mírné antiseptikum (gely)
- gely s lokálními anestetiky (např. **lidokain**em)
- v pediatrii k potírání aftů 0,5-2,0 % roztok **genciánové violeti** (zastaralý přístup, ale stále se používá)

Herpetická gingivostomatitida

- herpes simplex virus
- symptomatická terapie: tlumení bolesti lokálními anestetiky v kombinaci s antiseptiky (gely), výplachy rostlinnými extrakty (šalvěj, heřmánek, mochna apod.)
- z antiseptik je vhodný např. **karbethopendeciniumbromid**, aplikace jodoforů a chlorhexidinu je velmi bolestivá
- adjuvans: p.o. **vitaminy skupiny B a vitamin C**
- recidivující onemocnění: **$ZnSO_4$, chlorhexidin**, při těžkém postižení **p.o. aciklovir** (virostatikum)

Herpes labialis

- virostatika ve formě mastí a gelů: **aciklovir, penciklovir, tromantadin**
- tromantadin je účinný pouze v prodromálním stádiu (do výsevu prvních puchýřků)
- aciklovir je lépe učinný v prodromálním stádiu, ale určitý účinek má i po výsevu puchýřků
- penciklovir je dobře účinný v obou stádiích onemocnění

Kandidóza (soor, moučnivka)

- přemnožení kvasinek r. *Candida* v dutině ústní
- predisponující faktory: užívání inhalačních glukokortikoidů při léčbě astmatu, dysmikrobie různého původu (např. po užívání širokospektrých antibiotik), diabetes, špatná ústní hygiena, snímatelné zubní náhrady, poruchy výživy a další
- terapie: antimykotika – léčba lokální i celková; lokální antiseptika

- adhezivní lékové formy – možnost využití vaginálních tablet (**klotrimazol**)
- antiseptika: **chlorhexidin, hexetidin, jodofory, glycerolový roztok tetraboritanu sodného**
- terapie by měla pokračovat i několik dní po vymizení symptomů (zábrana recidivě)
- systémová antimykotika – rozsáhlé akutní infekce, chronické infekce, pseudomembranózní kandidózy orofaryngu

Lichen ruber planus

- hyperkeratické kožní onemocnění, kt. se může projevovat i na sliznici dutiny ústní
- terapie: **vyšší dávky vit. C a skupiny B, běžné dávky vit. D a A**
- lokální aplikace glukokortikoidů – **dexamethason**

Cheilitis angluaris (zanícené ústní koutky)

- infekční původ, porucha výživy (karence riboflavinu, Fe), alergická reakce, trauma
- terapie dle etiologie:
  - *Candida* – lokální antimykotika (**natamycin, ekonazol** apod.)
  - bakteriální původce – lokální antibiotika (**mupirocin,** kombinace **neomycin+bacitracin**)
  - adjuvans: **vit. skupiny B**

Postextrakční alveolitida

- infekce místa po extrakci zubu
- vyčištění lůžka sterilním fyziologickým roztokem, antiseptiky (např. 3% **peroxid vodíku**)

Léčiva používaná u poruch salivace

- ***zvýšená sekrece*** (ptyalismus, sialorea) – stomatitidy, chemické podráždění ústní sliznice, poranění čelisti, otrava těžkými kovy, psychické poruchy, Parkinsonova choroba a jiné
  - terapie: parasympatolytika, např. **atropin** (kapky, tobolky)
- ***snížená sekrece*** (xerostomie, hyposalivace) – často u seniorů, v období menopauzy žen, po užívání některých léčiv (parasympatolytika, H_1-antihistaminika 1. generace, diuretika, sedativa, antipsychotika)
  - terapie: zubní pasty, ústní vody, spreje, gely a žvýkačky s obsahem **slinných enzymů** (lysozym, laktoperoxidáza), **imunoglobulinů a peptidů** a pomocných látek zvyšujících hydrataci sliznice úst
  - parasympatomimetikum **pilokarpin** (kapky, tobolky)
  - tzv. **umělé sliny** – roztok solí (KCl, NaCl, $MgCl_2$,$CaCl_2$, $Na(HPO_4)_2$, NaF) + 0,5% roztok **karmelózy** (karboxymethylcelulóza = derivát celulózy) – k výplachům několikrát denně pro zvlhčení sliznice